

TOEN

VRIJDAG 6 JANUARI 1989

DRIEKONINGEN

Hij werd wakker door een zacht schudden aan zijn schouder en mama's ochtendadem bij zijn oor. Voordat hij iets kon zeggen, legde ze waarschuwend een vinger op haar lippen.

Rune schopte de dekens van zich af en zag Lotte aan het voeteneind van zijn bed zitten, waakzaam als een kat, met haar duim stevig in haar mond. Haar Care Bear-laarzen zaten aan de verkeerde voeten, met het patroon naar binnen toe in plaats van aan de buitenkant.

Mama's enorme rugzak leunde tegen de achterkant van de dichtte deur.

Het was zover.

Hij kreeg een keiharde knoop in zijn maag toen mama naar het raam liep en door een kier in de gordijnen gluurde.

Hij was even roerloos als Lotte stil was, en allebei keken ze naar hun moeder. Lotte stak haar hand uit. Die voelde koel en klein in de zijne.

Eindelijk draaide mama zich naar hen om. 'Klaar?'

Runes blik bleef rusten op Nijntje Boe, grijs, levenloos, rechtop gezet tussen de tijdschriften en schetsen waarmee het bureau in de hoek van zijn kamer bezaaid was. Nijntje Boe bleef achter.

Mama tilde Lotte op haar heup en ging weer door het raam turen. Lotte wikkelde haar handen om mama's loshangende donkere haar terwijl ze allebei naar de nacht keken.

'Mag ik even plassen?' Zijn slaapdronken stem klonk zacht en liet mama schrikken.

'Moet je nodig?'

De pijnscheut in zijn buik gaf aan dat hij waarschijnlijk echt nodig moest, maar hij zei: 'Nee.'

Mama zette Lotte neer en kwam naar hem toe. Samen keken ze naar Lotte die naar Runes bureau liep, en hij stond op met de bedoeling haar tegen te houden met zijn gebruikelijke kreet: 'Blijf van mijn spullen af!' Maar hij zei niets terwijl Lotte zijn tekeningen bekeek. Het overrompelde hem toen mama hem stevig in haar armen sloot. Ze omhelsde hem, en in plaats van haar weg te duwen, sloeg hij zijn armen ook om haar heen. Mama's borst ging met haar ademhaling omhoog en dwong hem adem te halen. Hij ademde haar in. Haar omhelzing was als warm goud en hij voelde zich klein en veilig in haar armen.

Lottes stem klonk op: 'Nijntje Boe mag ook mee?'

Mama maande haar tot stilte en liet Rune snel los.

Lotte wiegde Nijntje Boe in haar armen. 'Moet je zijn bolle gezichtje zien,' zei ze, en tegen Nijntje Boe fluisterde ze: 'Jij bent nu mijn allerbeste en lievelingste.'

Mama fluisterde tegen Lotte en hij besepte dat het misschien, heel misschien... nu echt zover was.

Ze legde opnieuw haar vinger op haar lippen en sloop behoedzaam naar de overloop. Zachtjes lopend op haar sokken maakte ze geen geluid.

Rune pakte zijn schooltas op en zakte in onder het gewicht ervan, vol hoop, terwijl hij samen met Lotte op mama wachtte.

Afgelopen zomer had mama hem van school gehaald. Zomaar op eens. Op een dag was ze vroeg gekomen, met een blauwe plek in haar hals, een gekneusde arm en met Lottes hand stevig in de hare, en had ze gezegd dat ze weggingen.

Ze waren in de stekende hete zon naar het hostel in het centrum van Berlijn gelopen, in een kerkzaal die rook naar oude soep, zweet en vochtige kleren.

De hostelmedewerkers verontschuldigten zich ervoor dat ze niets geschikts voor achtjarige jongens hadden. Rune moest zich wassen met zeep die naar oude dames rook.

Een week lang sliepen ze op een kleine legerbrits in de hoek van een grote zaal.

Daarna gingen ze naar huis.

Met mama's arm in het gips en haar blauwe plek die groen was geworden.

Dat was een jaar geleden. Sindsdien had Rune in zijn schooltas de spullen gestopt die hij dacht nodig te hebben als ze daar misschien ooit weer terecht zouden komen.

Hij keek de kamer rond, zonder iets te zien, toen mama terugkwam. Ze tilde Lotte op, die haar armen als een sjaal om mama's hals sloeg.

Daarna hees mama haar rugzak over haar schouder en knikte naar hem dat ze zouden weggaan.

'Gaat papa ook mee,' fluisterde Lotte, 'of komt hij naar ons toe waar we gaan vakantie vieren?'

Mama en Rune gaven allebei geen antwoord.

In de gang was het zo donker als de stilte die zich uitstrekte tot ver in de nacht, totdat Rune alleen nog maar zijn hart in zijn oren kon horen bonzen.

Weg.

Nu.

Samen.

Voor de laatste keer?

Misschien.

Hij bleef staan.

Mama liep langs hem heen en hij ging achter haar aan. Terwijl hij zijn voeten op precies dezelfde plekken neerzette als mama, liep hij door de donkere gang achter haar aan.

NU

MAANDAG 8 NOVEMBER 1999

RUNE

De muren waren kaal: geen posters, geen plaatjes, zelfs geen foto. Toch hingen ze in zijn hoofd vol met zijn schetsen. Hij stelde zich voor dat de inhoud van zijn portfolio alle witte oppervlakken bedekte, waaronder zijn bed dat in de hoek van de kamer stond. Als zijn portfolio niet was afgekeurd en op het bureau van een oude docent op het Berlin Art Instituut was blijven liggen, had hij misschien een paar van zijn prenten doorgebladerd en tegen de muur neergezet, waarna hij achteruit was gestapt om ze opnieuw te bekijken.

Met een frisse blik.

Dan had hij misschien een foutje ontdekt, een uitglijder waar zijn potlood te ver was gegaan of niet ver genoeg. En bekritiseerd wat hij had gedaan.

Maar jammer genoeg had hij zijn werk niet bij zich om te analyseren en af te kraken. Daarom kroop hij achter zijn kinderbu-reautje en legde zijn grotere schetsboek, een recent cadeau van Lotte, erbovenop. Midden op de eerste bladzijde stond nog steeds de L in waskrijt.

Van haar aan hem.

Met papa's bromvliegloch nog nazoemend in zijn oren pakte hij zijn potloden en Sharpies, draaide de pagina horizontaal en stelde zich voor hoe hij het wilde schilderen. Uiteindelijk. Wanneer dat kon.

Hij wist al welke spuitverf hij zou gebruiken: Molotow. De *cap*: dik. Hij stelde zich voor hoe de verf op het glas zou neerkomen. In gedachten zag hij zijn schets als afgerond piece voor zich, gespoten op de glazen omheining van de tijgers in de Zoo Berlin. Hij zag voor zich hoe hij zijn adem inhield en wachtte tot de verf ging druipen.

In zijn verbeelding.

Hij begon met potlood. Hier de lijnen te ver, daar te kort. Dit veranderen, dat toevoegen. Hij stelde zich voor dat hij snel en nauwkeurig spuitbussen schudde en caps verwisselde. Zijn beheersing stelde tegenwoordig niet veel meer voor, maar hij zou beter worden. Hij moest gewoon oefenen, dat was alles. Om te oefenen had hij ruimte nodig. Hij had van alles nodig, maar het was zinloos om iets nodig te hebben.

In plaats daarvan verruilde hij zijn potlood voor een zwarte Sharpie.

Hij zag de voltooide tijgerin al voordat hij zelfs maar was begonnen, maar toen hij de zwarte strepen tekende, aarzelde hij. Want hij beseftte dat deze kat niet de bleke schim van de vroegere wilde kat uit zijn verbeelding was – uitgemergeld, zwak, gebroken – maar een gevangene.

Een koningin van het oerwoud, gedoemd tot een leven als huisdier.

Gedwongen in een vorm die niet paste.

Hij leunde achterover, dacht even na, pakte toen de rode Sharpie en maakte de zwarte strepen op het kattenlijf rood. In andere tijden en op een andere plek zou hij de verf laten druipen, sijpelen en langs het glas omlaag laten glijden. Hij haalde een Molotow-marker tevoorschijn, een dikke, zware, die de belofte inhield van een toekomst waarin hij zijn pieces kon spuiten in plaats van ze te verkleinen zodat ze binnen de grenzen van zijn schetsboek pasten. Met de marker tekende hij een bloedrode streep over de tijgerbek, dik en zwaar. Hij liet hem druipen. Rune bleef doorgaan totdat de verf onderaan de bladzijde een plasje vormde. Een tijgerin die haar eigen strepen verscheurde, gekneveld door haar eigen verscheurde vlees.

Toen hij klaar was, had hij een enorme tijgerin geschetst. Zwarte strepen werden rood alsof ze waren afgerukt en gelabeld, geteld, zoals in een gevangenis. Deze tijgerin telde met haar eigen strepen. *Kat in de bak* noemde hij het, wat hij in blokletters op de achterkant schreef.

Hij zette zijn tag onderaan op de bladzijde, liet het schetsboek tegen het bureau leunen en wachtte. Hij wilde zien, echt zien, wat hij had gecreëerd. Het schemerlicht was niet goed genoeg, maar het was november en hij moest het doen met het enkele peertje boven zijn hoofd.

De adrenaline kolkte en bruisde door hem heen; hij stak een sigaret op. Hij deed het raam open, zodat zijn vader niet zou merken dat hij op zijn kamer had gerookt, en leunde naar buiten. Zijn zintuigen tintelden van de kou. Op zijn tong proefde hij verbrand hout van de resten van de wintervuren waarmee de lucht doortrokken was.

Hij rookte met dromerig genoeg tot dat zijn aandacht bleef haken aan zijn schets. Vanuit deze hoek, met het slaapkamerlicht dat om hem heen zweefde, zag hij het piece in zijn verbeelding zoals hij het zou spuiten. Ooit.

Een herinnering zo helder als glas leidde hem af van het beeld in zijn hoofd: de blik van de tijgerin. Hij had een fout gemaakt. De tijgerin die hij had getekend telde niet haar dagen in gevangenschap in de hoop te worden vrijgelaten, maar scheurde zichzelf uiteen.

Hij drukte zijn sigaret uit op het metselwerk, liet de peuk in de tuin beneden vallen en draaide zich weer om naar zijn schets. Voor dat hij de tekening kon vernietigen, hoorde hij een klop op de deur.

'Ru? Ben je thuis?' vroeg Lotte, die meteen binnenkwam terwijl hij het schetsboek dichtdeed. 'Papa zegt dat ik mollig ben,' zei ze zodra hij opkeek.

'Wat?'

'Hij zegt dat ik mollig ben en dat ik dik word als ik niet goed doe eten en sneller loop,' zei ze in één adem, terwijl ze in haar buik kneep om vetrollen te maken.

'Je bent niet mollig,' zei hij ernstig, en dat was ze ook niet. Eigenlijk had ze nog altijd een kinderfiguur. Haar buik pulde soms uit, omdat het haar niet genoeg kon schelen hoe ze eruitzag om haar buik in te houden, zoals de meeste meisjes van haar leeftijd deden.

‘Ik mag mijn gele tutu niet meer aan van papa. Hij zegt dat ik er te groot voor ben.’ De tranen rolden over haar wangen.

‘Hij heeft het mis.’

Lotte bestudeerde zijn gezicht een poosje en vergeleek zijn ernstige bewering met die van papa, die kwetsend zou zijn geweest, daar was Rune van overtuigd. Ze liet haar buik los en streek haar t-shirt glad.

‘Je bent niet mollig,’ zei Rune, ‘en als je gele tutu niet past, dan moeten we gewoon een maatje groter kopen.’ Hij wist niet hoe, maar hij moest en zou het klaarspelen.

‘Hoef ik niet beter eten en sneller lopen te doen?’ vroeg ze.

‘Alleen als je dat wilt.’

‘Wie wil dat nou?’ zei Lotte lachend, en hij glimlachte om haar lach.

Hij dempte samenzweerderig zijn stem. ‘Alleen gekken. Zoals papa.’

‘Sst,’ zei Lotte. ‘Hij is beneden.’

‘Weet ik.’

Ze kneep in haar wangen zodat ze niet zou grinniken. ‘Dat was niet lief,’ zei ze, ‘maar jij krijgt altijd mijn beste glimlachjes. Ik hou van je, mijn grote broer.’ Ze omhelsde hem stevig en drukte haar vochtige gezicht tegen zijn t-shirt.

‘Breng jij me morgen naar school?’ Ze ging aan zijn bureau zitten en bladerde door zijn schetsboek. Bij het zien van de tijgerin vertrok ze haar gezicht.

‘Als ik van papa wat benzine mag hebben voor de auto,’ zei hij, in het besef dat alles wat hem een blik op de horizon weg van huis zou gunnen strikt op rantsoen gesteld en nauwkeurig afgemeten was. Anderhalve kilometer naar school betekende anderhalve kilometer aan benzine. Niet meer. Geld voor kleren was precies het bedrag in marken, geen pfennig meer. Hij moest smeken om ‘zakgeld’, dat gekort werd als papa sigaretten vond of als hij te laat was voor het ‘baantje’ dat papa voor hem had geregeld.

Als conciërge op Lottes school maakte Rune vloeren schoon, wiste hij de schoolborden, ontstopte hij toiletten. Allemaal zon-

der ervoor te worden betaald. Dat hoorde bij de ‘maatschappelijke actie en betrokkenheid’ die vereist waren voor zijn aanmelding bij de politieacademie. Zijn vader had zich de moeite kunnen besparen; het was allemaal voor de show. Hij zou in zijn vaders voetsporen treden of erin worden gesleurd. Maatschappelijke actie of niet.

Het enige goede aan het ‘baantje’ was dat hij toegang had tot schetsboeken en potloden. Als ze hem loon hadden betaald, zou hij die gewoon hebben gekocht, maar omdat hij die vrijheid niet had, nam hij wat hij nodig had als deel van het loon waarop hij recht meende te hebben. Eén schoongemaakte kamer kwam overeen met één Sharpie; één schoolbord met wat houtskool.

Hij wilde geen dief zijn.

Hij verkocht zijn schetsen om sigaretten te kopen en papier om meer te tekenen, en hoe meer hij tekende, hoe meer hij kon verkopen.

‘De kunst is geen loopbaan,’ vond papa. ‘Je hebt nog maar negen maanden voordat je naar de politieacademie gaat. Het wordt tijd dat je je gedraagt alsof je dat meent. Ik wil niet dat een zoon van mij zich gedraagt als een slappeling, een nietsnut – een kúnstenaar. Als politieagent ben je straks een steunpilaar voor de maatschappij.’

Net als hij, dacht Rune, en hij voelde een golf van walging opkomen.

‘Als ik je nog een keer zie tekenen, dan bind ik een week lang je arm achter je rug,’ had papa gedreigd. Zijn vaders dreigementen waren waarschuwingen en zo vatte Rune ze ook op.

Hij wende zich aan om zijn handen zorgvuldig te wassen en elke inkt- en houtskoolvlek te verwijderen. Zijn schetsen nam hij mee naar school, waar hij ze in een leeg kluisje bewaarde.

Hij deed zo hard zijn best om een uitweg te zoeken. Voor hem en voor Lotte.

Ze keek naar een van zijn andere schetsen, *IJle kroon*: een verzameling bomen vanaf de grond gezien, met veel tussenruimte tussen de takken en bladeren zodat de zon erdoor naar beneden kon filteren. Lotte gleed met haar vinger langs de dikke nerven

van de bomen die zo dicht bij elkaar stonden, maar elkaar toch de ruimte gaven en het licht doorlieten, waardoor er een prachtig bladerdak ontstond.

‘Deze vind ik mooi,’ zei ze.

Hij vond hem ook mooi, maar te klein van schaal, te dicht opeengepakt.

Er was zo weinig hoop. Hij raakte in paniek. Helemaal geen ruimte. Om na te denken. Of te ademen. De tijd begon te dringen.

Hij was onlangs twintig geworden. Op zijn eenentwintigste zou hij op de academie zijn ingeschreven en dan was er niets meer aan te doen. Geen ontsnapping mogelijk.

‘Je hebt ernstig op je gezicht,’ zei Lotte, terwijl ze zijn schetsboek dichtsloeg en daarmee zijn gedachten onderbrak.

‘O ja?’

‘Waarom ben je niet vrolijk, Ru?’

Het voelde alsof zijn voeten niet de grond raakten. Al deden ze dat natuurlijk wel. Hij forceerde een lachje. ‘Sorry, ik voel me prima.’

‘Als je me morgen naar school brengt, mag ik dan mijn tutu aan?’

‘Natuurlijk mag dat.’

‘Truste,’ zei Lotte. Ze ging weg en deed de deur van zijn kamer dicht. Hij hoorde haar door de gang naar haar kamer lopen en wenste dat ze hem niet alleen zou laten. Een zielige gedachte en kinderachtig; hij wilde nooit alleen zijn, maar toch was hij dat de laatste paar maanden steeds vaker.

Met tegenzin deed hij het licht uit en hij liet zich uitgeput op zijn bed vallen.

Hij wachtte tot hij er zeker van was dat iedereen in bed lag en sliep voordat hij de brief openvouwde die hij eerder die dag had gekregen. In het donker kon hij hem niet lezen, maar hij vouwde hem telkens open en weer dicht, in de hoop dat er de volgende ochtend iets anders in zou staan. Hij stopte hem in zijn jaszak voordat hij twee oxycodonpillen nam, gestolen uit papa’s voorraad nadat die maanden geleden zijn rug had bezeerd.

De tijd zigzagde zowel vóór als achter hem. Hij was verloren en alleen.

Hij trok zijn knieën op tot aan zijn borst, met de deken aan zijn voeten. Hij deed zijn ogen dicht en zag alleen zwart, maar toen hij ze weer opendeed, stroomde het donker nog steeds naar binnen. Hij probeerde door het dikke zwart te ademen, alsof hij onder water ademde. Hij maakte een kommetje van zijn handen en hield ze voor zijn mond, terwijl hij probeerde niet in paniek te raken. Toen hij opnieuw zijn ogen dichtdeed, voelde hij zijn adem tussen zijn vingers door stromen. Hij concentreerde zich op het in- en uitademen totdat hij warme fluisteringen op zijn huid voelde kriebelen.

Hij dommelde telkens weg, maar iedere keer als hij wakker schrok, zag hij een wit licht van schaamte. Het vrat aan hem.

Hij had gedacht dat het Berlin Art Institut zijn uitweg zou zijn. Een beurs. Collegegeld betaald krijgen. Een toelage en een manier om wat echt geld te verdienen. Dat zou hij gebruiken om een appartement te zoeken dat van hem en Lotte was, om haar naar school te laten gaan tot ze achttien werd, om te betalen voor dingen die ze nodig had, zoals gele tutu's en buttons voor haar rugzak en glitterveters voor haar schoenen en alles wat ze verder nog verlangde. Hij wilde er voor haar zijn. Altijd.

Hij voelde zich onpasselijk, weëig. Een misselijkheid opgewekt door het inslikken van zijn eigen speeksel. Het Art Institut had zijn aanvraag afgewezen.

Afgewezen.

Hij probeerde niet te denken aan de vele woorden die op die beslissing volgden, die zo netjes op zijn brief waren afgedrukt. En ook niet aan het galmende, dreunende, schurende ritme van een tikkende klok die alleen hij kon horen.

Hij wist dat hij gauw iets moest doen – anders zou hij noodgedwongen politieagent moeten worden. Wat kon hij anders doen? En hoe moest het dan met Lotte?

Hij lag in het donker, met een beklemd hart. Misschien kwam het door de pillen, maar in zijn hoofd vermengde mama's stem zich met de zijne. Hij probeerde te slapen, om het verlangen naar haar

stem, haar liefde weg te slapen. Maar slapen betekende onvermijdelijk wakker worden, en als hij wakker werd, moest hij de dubbele wreedheid van haar gemis onder ogen zien. Het korte moment van hoop, van haar aanwezigheid... en dan de waarheid.

Wakker worden betekende dat hij haar weer helemaal opnieuw zou kwijtraken.